ادله بطلان صوم یوم الشک با نیت مردد

در این فرض که می‌گویند: اگر از شعبان است، کان ندبا او قضاءً و ان کان من رمضان کان واجبا». این چرا باطل است؟ می‌فرمایند شیخ در کتبشان این تردید را باطل دانسته‌اند.

> **كما عن الشيخ (ره) في جملة من كتبه ، والحلي ، والمحقق ، وصاحب المدارك ، وأكثر المتأخرين ، بل عن التذكرة : « لو نوى أنه يصوم عن مضان أو نافلة ، لم يجز إجماعاً ». لأنه لم ينو أحد السببين قطعاً ، والنية فاصلة بين الوجهين ، كما عن الشيخ. وأما يستفاد من النصوص : من تعيين نيته من شعبان، فنيته على خلاف ذلك تشريع محرم ، فلا يتحقق به الامتثال ، كما عن المدارك. وأن حقيقة صوم رمضان غير حقيقة غيره كما يكشف عن ذلك اختلاف أحكامهما ، فإذا لم تعين حقيقة أحدهما فالنية ـ التي حقيقتها استحضار حقيقة الفعل المأمور به ـ لم يقع عن أحدهما ، كما ذكر شيخنا الأعظم (ره)[1]**

الف) عدم تحقق نیت

«والحلي»؛ منظور ابن ادریس است. «والمحقق»**؛** منظور محقق حلی است. **«وصاحب المدارك ، وأكثر المتأخرين ، بل عن التذكرة»**؛ سه دلیل می‌آورند برای بطلان این فرض که این نوع روزهای که اگر بگوید شعبان است، مندوب است و اگر ماه مبارک است، واجب است. **«لو نوى أنه يصوم عن مضان أو نافلة، لم يجز إجماعاً»؛** ادعای اجماع می‌کنند.

«لأنه لم ينو أحد السببين قطعاً»؛ سبب صوم ندبی که ثلاثون شعبان است، و سبب شهر رمضان که سبب برای فرض است. صوم واجب است. او که نیت نکرده بلکه گفته اگر این است و اگر آن است. **«والنية فاصلة بين الوجهين»؛** باید نیت کند و باید بین این که این است یا آن است، جدا بیندازد. درحالی‌که او چنین کاری را نکرده است. **«كما عن الشيخ»؛** این را در تذکره فرموده‌اند.

شاگرد: «قطعاً» به نیت طرف کار دارد، یا نظر خودشان را می‌گویند.

استاد: ظاهراً حال او را مد نظر دارند. یعنی او به‌صورت قطع؛ «قطعاً» حال خود او است. یعنی قاطعا و جازما. من اینطور فهمیدم.

شاگرد۲: لم ینو قطعاً.

استاد: بله، حال فاعل لم ینو است. دلیل دوم چیست؟

ب) مخالفت با روایات

«أو لما يستفاد من النصوص»؛ بسیاری از روایات می‌گویند که «ینوی انه من شعبان». «یصوم علی انه من شعبان»، درحالی‌که اینجا به آن صورت نیست. نصوص می‌گوید باید نیت شعبان بکند که آن وقت درست می‌شود. درحالی‌که او نیت نکرد. خود ما می‌گوییم گفته «ان کان من شعبان، ان کان من رمضان». پس از داره آن روایات بیرون است. آن روایات می‌گوید «یصوم علی انه من شعبان»، این قید کار است. پس طبق آن روایات، نصوص می‌گویند: «من تعين نيته من شعبان، فنيته على خلاف ذلك تشريع محرم»؛ چطور نیت کرده؟ می‌گوید اگر آن است و اگر آن است. پس این هم باطل است. «فلا يتحقق به الامتثال ، كما عن المدارك»؛ این هم دلیل دوم. پس روایات می‌گویند باید نیت شعبان کند و او هم نکرده است. اول این بود که نیت سببین به‌صورت قطعی نکرده. دلیل سوم؛

ج) اختلاف حقیقت صوم شعبان و صوم رمضان

«أو لأن حقيقة صوم رمضان غير حقيقة غيره»؛ اصلاً دو ماهیت است، دو طبیعت است. حقیقتها دو تا است. دو نوع صوم است. جنس هر دو صوم است اما نوع آن‌ها دو تا است. **«كما يكشف عن ذلك اختلاف أحكامهما»**؛ آن واجب است و آن مستحب است. اختلاف احکام کاشف از این است که دو نوع است. **«فإذا لم تعين حقيقة أحدهما»؛** که ماه مبارک است ای شعبان که دو حقیقت هستند، **«فالنية ـ التي حقيقتها استحضار حقيقة الفعل المأمور به»؛** حقیقتش که نوع اخیر آن است، باید بیاید.

> 12:20

درحالی‌که در اینجا نیامده است. در مأمور به نمی‌داند که ماه مبارک هست ای نیست. **«لم يقع عن أحدهما»؛** هیچکدام درست نیست، **«كما ذكر شيخنا الأعظم (ره)»؛** شیخ انصاری فرمودند «لم تقع عن احدهما»، چون این دو حقیقت است. این در این دو حقیقت، نیت معلوم نیست که کدام است. «فالنية لم يقع عن أحدهما»؛ چرا؟ چون نمی‌شود بگویند مثلاً انسان و نبات. انسان و اسب. چون این دو، دو حقیقت هستند نمی‌تواند در یک جا بگویند این ای آن. چون آن دو، دو فرد متباین بالنوع هستند و دو حقیقت هستند، نمی‌تواند در یک جا با یک نیت با هم جمع شوند. این هم اشکال مرحوم شیخ است. سه استدلال بود.

شاگرد: با ولی چه فرقی کرد؟

استاد: ولی به نیت شخص ربط داشت، در اینجا مشکل در خود صوم است. چون دو حقیقت است، نمی‌شود درست باشد. «فإذا لم تعين حقيقة أحدهما فالنية لم يقع عن أحدهما»؛ اصلاً نیت باید جزمی باشد. حقیقت یکی باشد یا نباشد، نیت باید جزمی باشد. سبب را باید تعیین کنیم. در اینجا اینطور نیست؛ از ناحیه اختلاف نوعی آمدند و می‌گویند در اینجا مشکل تنها در این نیست که نیت جازم نیست. بلکه چون اختلاف نوعی است، لم یقع من احدهما. ولی خب مرحوم آقای حکیم سومی را با ولی یک جور جواب می‌دهند و آنها را یکی حساب می‌کنند. حال عبارت را سریع می‌خوانم. در اینجا بحث‌های خوبی در جواب هست.

---

[1] مستمسك العروة الوثقى ج ۸ ص۲۲۶

بازبینی #1
ایجاد شده 24 مه 2026 12:25:42 توسط ... .
به روزرسانی شده 24 مه 2026 12:29:36 توسط ... .